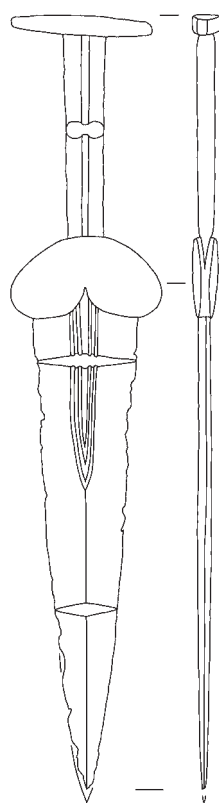

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

RZESZOWSKIEGO
OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

XLIV

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego
Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

RZESZOWSKIEGO
OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

Tom XLIV

Rzeszów
2023

Rada Naukowa / Scientific Advisory Board

Václav Furmánek (Słowacja), Diana Gergova (Bułgaria), Vira Gupalo (Ukraina),
Marija Ljuština (Serbia), Dalia Pokutta (Szwecja/Polska), Thomas Saile (Niemcy),
Ghenadie Sîrbu (Mołdowa)

Komitet Redakcyjny / Editors

Michał Parczewski, Andrzej Pelisiak, Katarzyna Trybała-Zawiślak, Marcin Wołoszyn

Redaktor / Editor in Chief

Tomasz Bochnak (tbochnak@ur.edu.pl)

Sekretarz Redakcji / Managing Editor

Joanna Ligoda
(archo@muzeum.rzeszow.pl)

Czasopismo recenzowane / Peer – Reviewed Journal

Lista recenzentów na stronie internetowej czasopisma /
List of reviewers on the journal's website

Strona internetowa czasopisma / Home Page

<https://msroa.muzeum.rzeszow.pl/>

Tłumaczenia / Translation

Beata Kizowska-Lepiejza – język angielski
oraz autorzy

Rycina na okładce / Cover Picture

Akinakes. Ryc. Magdalena Krzemińska (vide s. 98) / Acinaces. Drawing by Magdalena Krzemińska (vide p. 98)

© Copyright by Muzeum Okręgowe w Rzeszowie

© Copyright by Instytut Archeologii UR

© Copyright by Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego

© Copyright by Wydawnictwo „Mitel”

Czasopismo indeksowane

Muzeum Okręgowe
w Rzeszowie

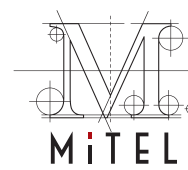
Instytut Archeologii
Uniwersytetu Rzeszowskiego

FUNDACJA

RZESZOWSKIEGO OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

Fundacja Rzeszowskiego
Ośrodka Archeologicznego

Wydawnictwo
„Mitel” sp. z o.o.

ISSN 0137-5725

ISBN 978-83-8277-106-0

DOI: 10.15584/misroa.2023.44

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO

35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 6, tel. 872 13 69, tel./faks: 17 872 14 26

e-mail: wydawnictwo@ur.edu.pl; <https://wydawnictwo.ur.edu.pl>

wydanie I; format A4; ark. wyd. 29; ark. druk. 27

SPIIS TREŚCI

Od Redakcji	5
-------------------	---

STUDIA I MATERIAŁY

Wojciech Rajpold , The Mysterious Copper Battle Axe from the Castle Museum in Sandomierz	7
Андрій Б. Бардецький , Матеріали тшинецького культурного кола з поселення Рованці – Гнідавська Гірка на Волині	13
Joanna Adamik-Proksa, Mirosław Mazurek, Aleksandra Sznajdrowska-Pondel , Osada ludności trzcinieckiego kręgu kulturowego w Lutoryżu, stan. 9 nad środkowym Wisłokiem	33
Anita Kozubová , „Vergoldete Frauen“ – Anmerkungen zu Zierplättchen aus Edelmetallen in der Vekerzug-Kultur	59
Magdalena Krzemińska, Marcin Burghardt , Żelazne akinakesy ze zbiorów Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej	97
Marek Florek , Wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe w Międzygórze, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie (Międzygórze, stan. 44). Wyniki badań wykopaliskowych w latach 2006–2009 ...	105
Marek Florek , Nowe znaleziska średniowiecznych czekanów i toporów z okolic Sandomierza i Opatowa, woj. świętokrzyskie	139

KOMUNIKATY

Wojciech Pasterkiewicz, Tomasz Tokarczyk , Wyniki badań geofizycznych oraz weryfikacyjnych badań wykopaliskowych na stanowisku nr 53 w Sadowiu, pow. opatowski	147
Maciej Dębiec , Osada tarnobrzesckiej kultury łużyckiej w Wietlinie Pierwszym, stanowisko 1, gmina Laszki	161
Jan Bulas, Piotr Kotowicz , Wyniki badań archeologicznych na wielokulturowym stanowisku 22 w Trepczy, pow. sanocki	169

VARIA

Elżbieta Małgorzata Kłosińska , O mało znanym sposobie popularyzacji zabytków archeologicznych w czasach PRL-u	181
Joanna Ligoda , Europejskie Dni Archeologii w Regionalnej Składnicy Zabytków Archeologicznych w Zgłobniu	185

RECENZJE

Halina Taras, Wojciech Taras , (rec.) Ziemowit Cieślik, Iwona Gredka-Ligarska, Paulina Gwoździewicz-Matan, Irena Lipowicz, Andrzej Matan, Kamil Zeidler, Ustawa o muzeach. Komentarz, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, 520 stron, ISBN 978-83-8223-808-2	189
---	-----

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Tomasz Bochnak, Jan Eugeniusz Machnik (20 IX 1930 – 7 X 2023) 193

Od Redakcji

W 1995 roku ukazał się XVI tom „Materiałów i Sprawozdań Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, pierwszy, którego redaktorem był Sylwester Czopek, wówczas doktor archeologii, pracownik Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Czasopismo opublikowano w zmienionej szacie graficznej, by zaznaczyć pewną korektę, którą było wprowadzenie ciągłej numeracji tomów.

Profesor Sylwester Czopek podczas badań archeologicznych w Chotyńcu. Fot. Tomasz Tokarczyk
Professor Sylwester Czopek during archaeological research in Chotyńiec. Photo by Tomasz Tokarczyk

Dziś ukazuje się numer XLIV, którego redaktorem jest Tomasz Bochnak. Blisko trzy dekady to niedużo, gdy myślimy o pradziejach, ale niemało dla człowieka. Bardzo wiele zmieniło się też w rzeszowskim ośrodku archeologicznym, by wspomnieć choćby powstanie Instytutu Archeologii (początkowo w ramach Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a następnie Uniwersytetu Rzeszowskiego), utworzenie Fundacji Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego i ogromny przyrost naszej wiedzy na temat archeologii południowo-wschodniej Polski związany z wielkimi inwestycjami, na czele z budową autostrady A4.

To również znaczący okres w historii naszego czasopisma. Od początku jest ono związane z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, ale współwydawcami były też inne placówki muzealne i konserwatorskie z południowo-wschodniej Polski. Od 2014 roku (tom XXXV) „Materiały i Sprawozdania...” wydawane są przez trzy rzeszowskie instytucje – Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego i Fundację Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Publikowane są zarówno prace źródłowe i źródłoznawcze, jak też studia problemowe i przeglądowe. Istotna ich część dotyczy południowo-wschodniej Polski, ale niemniej ważne są prace poświęcone terenom Słowacji i Ukrainy. To otwarcie na tematykę wschodnią nabiera szczególnego znaczenia w ostatnich latach, w obliczu pełnoskalowej agresji Rosji na naszego sąsiada. Spotykane są też artykuły poświęcone bardziej odległym terenom. Nie zamykamy się też na problematykę popularyzacji i promocji archeologii czy też na zagadnienia związane z muzealnictwem i działalnością konserwatorską. Zamierzamy kontynuować tę linię, by pozostać czasopismem, w którym Czytelnik znajdzie pełen przekrój problematyki archeologicznej. Pismo jest indeksowane w Index Copernicus i ERIH PLUS. Przed nami kolejne wyzwania, m.in. przyjęcie internetowego systemu składania i recenzowania tekstów oraz wprowadzenie procedur regulujących stosowanie tzw. sztucznej inteligencji.

Pragniemy podziękować prof. dr. hab. Sylwestrowi Czopkowi – obecnie JM Rektorowi Uniwersytetu Rzeszowskiego – za lata poświęcone „Materiałom i Sprawozdaniom...”, za opiekę, za liczne cenne publikacje, które ukazały się na łamach naszego pisma, wreszcie za nieustępliwą walkę z absurdami prawnymi i organizacyjnymi, jakie mają miejsce w ostatnich latach. Ten tom dedykujemy właśnie Jemu, z okazji 65. rocznicy urodzin i życzymy dalszych sukcesów.

Jan Bulas*, Piotr Kotowicz**

Wyniki badań archeologicznych na wielokulturowym stanowisku 22 w Treczy, pow. sanocki

Archaeological research results at the multicultural site 22 in Trecza, Sanok district

This article presents the results of the first research excavation carried out at the multicultural site No. 22 in Trecza. The aim of the fieldwork was to verify the hypothesis of the presence of a necropolis dating back to the Early Middle Ages in this location. As a result of the excavations, the hypothesis of the site from this period was not positively verified, however some finds dating back to the Bronze Age, the Early Iron Age, as well as features and materials related to the Przeworsk culture from the Early and Younger Roman period were discovered at the discussed place. Among the recorded features, there was a relic of an object embedded in the ground, resembling a sunken-floored or semi-sunken-floored dwelling.

KEY WORDS: Przeworsk culture, Roman period, Bronze Age, multicultural settlement, Early Middle Ages cemetery

Submission: 27.02.2024; Acceptance: 03.04.2024

W listopadzie 2020 r. w trakcie prac rolnych (orki) prowadzonych w obrębie działki nr 118 w Treczy (gm. Sanok, pow. sanocki, woj. podkarpackie) (ryc. 1:1), na powierzchni pola, Pan Bartosz Kuzian z Sanoka natrafił przypadkowo na dwie ozdoby wczesnośredniowieczne: kabłączek skroniowy i dwa fragmenty naszyjnika, a także na dwa fragmenty kości, które uznał za potencjalnie ludzkie¹. Znaleźisko niezwłocznie zgłoszono do krośnieńskiej delegatury Podkarpackiego Urzędu Ochrony Zabytków i po wizji lokalnej podjęto decyzję o możliwie najszybszej weryfikacji stanowiska, gdyż znaleziska te sugerowały istnienie tutaj wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego. Okazało się również, iż odkryte przedmioty wystąpiły w obrębie i w najbliższym sąsiedztwie znanego, lecz wcześniej niebadanego, stanowiska Trecza 22 (AZP 112-78/75).

Stanowisko nr 22 znajduje się w zachodniej części wsi (przysiółek „Za rzeką”). Położone jest w obrębie Pogórza Dynowskiego, na niewielkim wyniesieniu i jego stokach, zajmując powierzchnię poniżej 5 ha (ryc. 1:2). Część stanowiska, na której przeprowadzono omówione niżej badania, stanowi jego najbardziej wschodnią peryferię, położoną na stoku opadającym ku wschodowi, ku bezimiennemu potokowi, dopływowi Sanoczka i leży na wysokości 300,0–302,5 m n.p.m. (ryc. 1:3). Stanowisko zostało odkryte przez Elżbietę Pohorską-Kleję w trakcie badań powierzchniowych prowadzonych w 1989 r. i widnieje w ewidencji Podkarpackiego Wojewódz-

kiego Konserwatora Zabytków jako punkt osadniczy z neolitu lub wczesnej epoki brązu, okresu wpływów rzymskich, okresu prahistorycznego, wczesnego średniowiecznego i okresu nowożytnego, a także jako osada późnośredniowieczna (por. Parczewski, Pohorska-Kleja 1995, 82, ryc. 2, 9, 13; Madyda-Legutko 1996, kat. 843). Odkryto na nim materiał ceramiczny oraz dwa zabytki krzemienne.

Dysponując tą wiedzą, w roku następnym (w dniach 10.10–5.11.2021 r.) przeprowadzono wykopaliskowe badania weryfikacyjne, w całości sfinansowane ze środków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu. Wykonawcą prac było Muzeum Historyczne w Sanoku, a kierował nimi dr Piotr Kotowicz przy współudziale mgr Gabrieli Glinianowicz oraz mgr. Marcina Glinianowicza z Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku². W ramach tych badań założono dwa wykopy archeologiczne (wykop 1 i 2) o wymiarach 7,5×7,5 m. W toku prac okazało się, iż jeden z obiektów archeologicznych (obiekt nr 15) zagłębia się w profil W wykopu 2 i konieczne było jego poszerzenie. Tym samym wykop 2 przybrał nieregularny kształt o powierzchni 66,25 m². Ogółem przebadano powierzchnię 122,5 m².

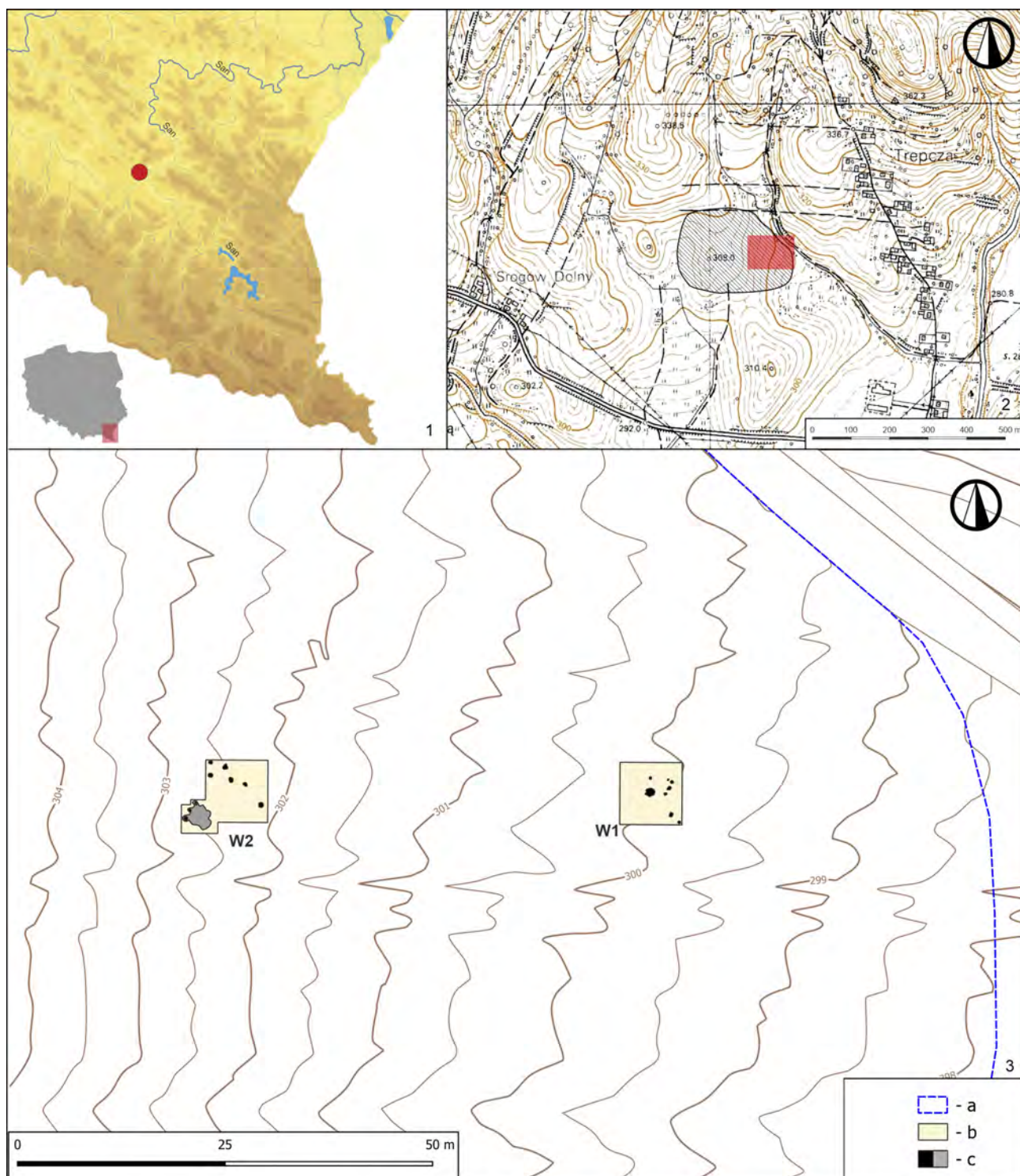
Po mechanicznej eksploracji warstwy ornej i nadcalcowej miąższości 45 cm w wykopie 1 i 65 cm w wykopie 2 ukazał się strop żółtego, gliniastego, miejscami z domieszką żwiru, calca, który splantowano i zadokumentowano fotograficznie. Na jego tle zarysowało się ogółem 18 obiektów: nr 1–8 w wykopie 1 i nr 9–18 w wykopie 2 (ryc. 1:3, 2:1–2).

¹ Ostatecznie okazało się, iż odkryte kości to w rzeczywistości szczątki świni. Za weryfikację materiału kostnego autorzy składają serdeczne podziękowania Pani dr hab. Joannie Piątkowskiej-Małeckiej z Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

² W badaniach brali również udział Panowie Wojciech Niezgoda i Jacek Piecuch z Sanoka.

* Fundacja Arch, ul. Przyczki 18, Tarnowiec 33-112; e-mail: bulas.jan@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2842-0210

** Muzeum Historyczne w Sanoku, ul. Zamkowa 2, Sanok 38-500; e-mail: p_kotowicz@o2.pl; ORCID: 0000-0002-9091-2470

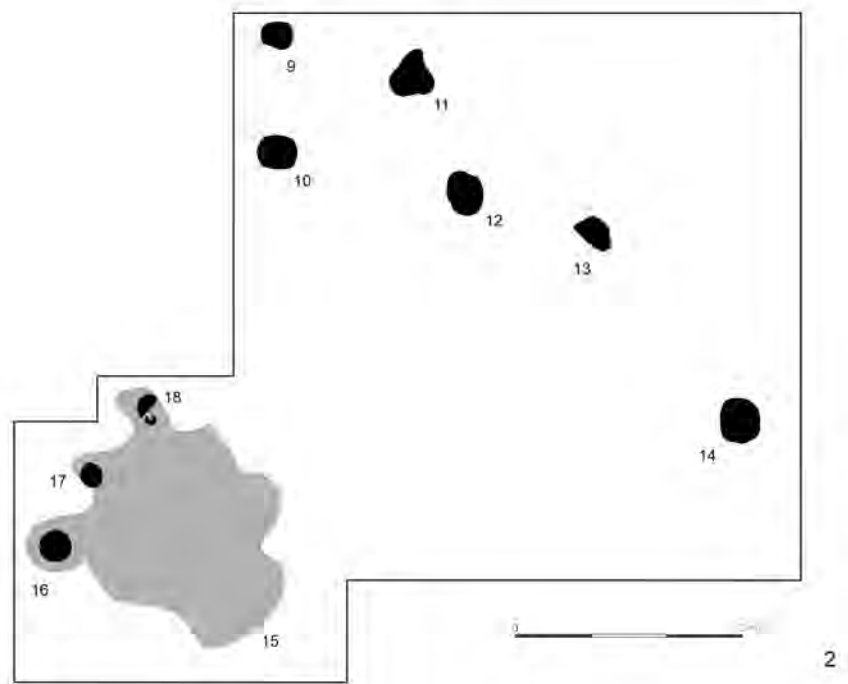
Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska nr 22 w Trepczy, gm. Sanok, pow. sanocki, woj. podkarpackie: 1 – lokalizacja stanowiska na terenie południowo-wschodniej Polski, 2 – lokalizacja stanowiska w obrębie miejscowości z zaznaczoną wschodnią jego częścią z ryc. 1:3, 3 – wschodnia część stanowiska z zaznaczonymi wykopami (a – wschodni zasięg stanowiska, b – wykopy archeologiczne, c – obiekty archeologiczne). Oprac. P. Kotowicz i A. Sznajdrowska-Pondel

Fig. 1. Location of site No. 22 in Trepcza, Sanok district, Podkarpackie voivodeship: 1 – location of the site in southeastern Poland, 2 – location of the site within the village with marked eastern part of the site from Fig. 1:3, 3 – eastern part of the site with marked trenches (a – eastern extent of the site, b – archaeological trenches, c – archaeological features). Developed by P. Kotowicz and A. Sznajdrowska-Pondel

Zdecydowana większość z odkrytych obiektów – ogółem 16 – to dołki posłupowe (obiekty nr 2–14, 16–18) (ryc. 3:2–7, 4:1–6, 5:2–4) o generalnie szarej barwie wypełnienia (niekiedy też dwu lub trójbarwne) i o owalnych oraz okrągłych zarysach

(obiekty nr 3, 6, 9–12, 14, 16–18) lub czworokątnych (obiekty nr 2, 8) i nieregularnie czworokątnych (obiekty nr 4–5, 7, 13). Ich wymiary są zróżnicowane od niewielkich (18×21 cm – obiekt nr 6) do dołków o dużych rozmiarach (64×58 cm –

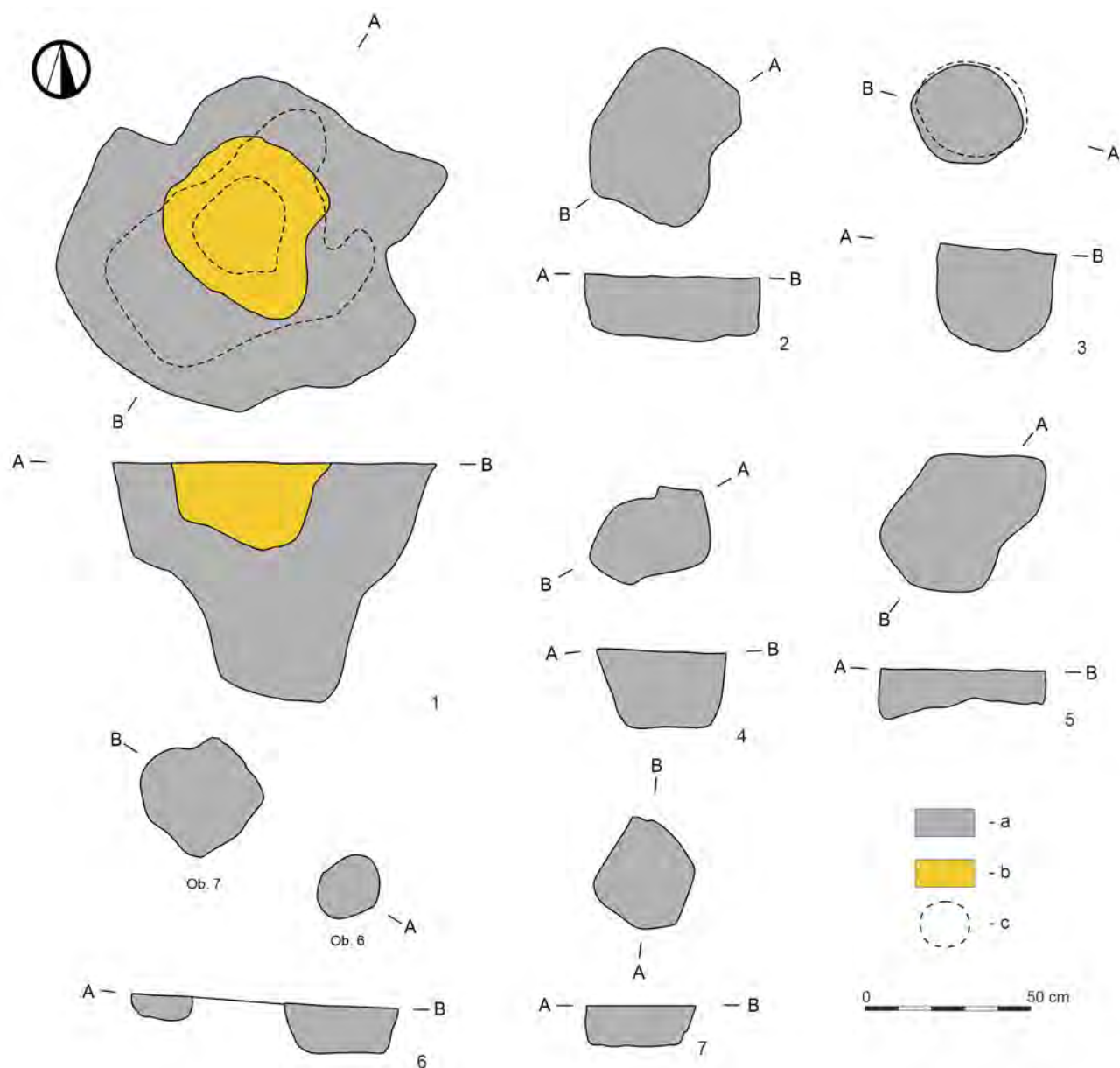
Ryc. 2. Trepcza, pow. sanocki, stan. 22. Rozmieszczenie obiektów w wykopach 1 i 2

Fig. 2. Trepcza, Sanok district, site No. 22. Distribution of features in trenches 1 and 2

obiekt nr 11). Profile dołków – miąższości od 8 do 75 cm – również przybierają różne kształty, głównie są to obiekty o płaskich dnach i pionowo, ukośnie lub łukowato uformowanych ściankach. W jednym przypadku – obiekt nr 12 – zaobserwowano najpewniej dwukrotne osadzenie tych samych słupów w podłożu. Niestety, analiza rozplanowania większości z tych obiektów nie pozwala na szersze interpretacje funkcjonalne.

Z kolei obiekt nr 1 to głęboka jama o nieregularnym zarysie. Być może w jej centralnej części osadzono płytko słup, którego pozostałością jest warstwa żółtej gliny (ryc. 3:1). Trudno też o jednoznaczną interpretację datowanego na wczesny okres rzymski nieregularnego obiektu nr 15 (ryc. 5:1), który zachował się w postaci płytkiej (miąższość 1–2 cm), płaskodennej warstwy wraz z towarzyszącymi trzema obiektami stanowiącymi relikty słupów (obiekty nr 16–18). Ze względu na

rozmiar, układ obiektów, a także ich charakter, nie można wykluczyć, iż całość stanowi relikty silnie zerodowanej konstrukcji półziemiankowej. Podkreślić jednak należy, że w tym przypadku słupy zaobserwowano jedynie w północno-zachodniej części konstrukcji. Najgłębszy, środkowy z nich, miał głębokość 75 cm i mógł stanowić element nośny zadaszenia. Wydaje się, że brak słupów po przeciwnej stronie konstrukcji nie wynika z procesów erozyjnych na stanowisku, a prawdopodobnie z zastosowanych w tym przypadku rozwiązań konstrukcyjnych. Dodać należy, iż konstrukcje ziemiankowe znane są z nieodległych osad kultury przeworskiej, w tym m.in. z Jabłonicy Ruskiej, pow. brzozowski, stan. 1, gdzie dwie z nich – obiekty nr 84 i 157 – datowane są na wczesny okres wpływów rzymskich (Okońska-Bulas, Bulas 2022, 112–113, 316, 326). Wśród stanowisk badanych archeologicznie na terenie

Ryc. 3. Trecza, pow. sanocki, stan. 22, wykop 1. Obiekty: 1 – nr 1, 2 – nr 2, 3 – nr 3, 4 – nr 4, 5 – nr 5, 6 – nr 6 i 7, 7 – nr 8 (a – warstwa szarej ziemi; b – warstwa żółtej gliny; c – poz. 65 cm). Rys. G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Oprac. P. Kotowicz

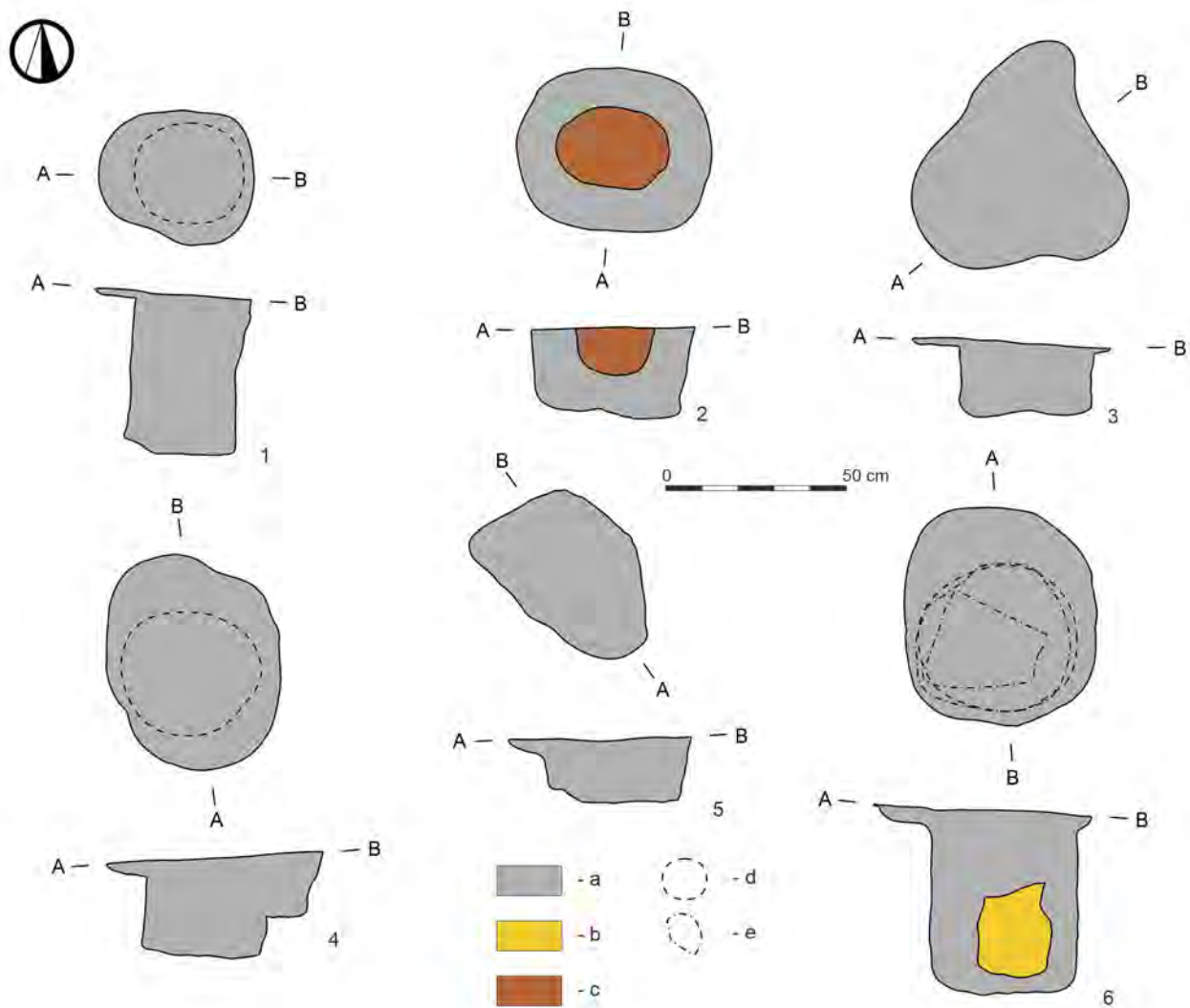
Fig. 3. Trecza, Sanok district, site No. 22, trench 1. Features: 1 – No. 1, 2 – No. 2, 3 – No. 3, 4 – No. 4, 5 – No. 5, 6 – No. 6 and 7, 7 – No. 8 (a – layer of grey soil; b – layer of yellow clay; c – depth of 65 cm). Drawing by G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Developed by P. Kotowicz

położonym w sąsiedztwie Kotliny Sanockiej, konstrukcje półziemiankowe odkryte zostały także na terenie osady w Pakoszówce, pow. sanocki, stan. 1 (Madyda-Legutko, Smajek 2010, 277–289), a także w Hłomczy, pow. sanocki, stan. 1 (Muzyczuk, Pohorska-Kleja 1994, 57, 128). Dalej na północ, już na obszarze Pogórza Dynowskiego, konstrukcje takie odkryto na osadzie kultury przeworskiej w Bachórze, pow. dynowski, stan. 16 (Parczewski 1975; 2006). Dodać należy, że jak dotąd nie odkryto podobnych struktur na osadach datowanych na rozwinięte stadia młodszego okresu rzymskiego oraz wczesną fazę wędrówek ludów (Barłowska 1984; Bulas 2019, 57–76; Bulas et al. 2019, 55–81).

Materiał zabytkowy z badań na stanowisku 22 w Treczy to 121 fragmentów ceramiki oraz odłupek z margla. Więk-

szość ułamków naczyń glinianych (67 fragmentów) pochodzi spoza wypełników obiektów archeologicznych, a pozostałe 54 fragmenty z obiektów nr 1, 10, 11, 12, 15 (i 15/16).

Najstarszą fazę chronologiczną reprezentują materiały z epoki brązu i (lub) wczesnej epoki żelaza (31 fragmentów). Materiał taki, głównie mało charakterystyczne ułamki brzuśców, wystąpił przede wszystkim w warstwie humusu wykopu 1 i 2. Obok hipotetycznie wiązanych z tym okresem 23 fragmentów naczyń lepionych ręcznie o szorstkich powierzchniach, wypalonych w atmosferze utleniającej o powierzchniach brązowych i pomarańczowych, wystąpiły również dwa wylewy naczyń pochylone do wnętrza oraz fragment partii przydennej (ryc. 6:1–3). Zapewne z tym okresem wiązać należy również odłupek z margla. Epokę tę reprezentują też zapewne trzy

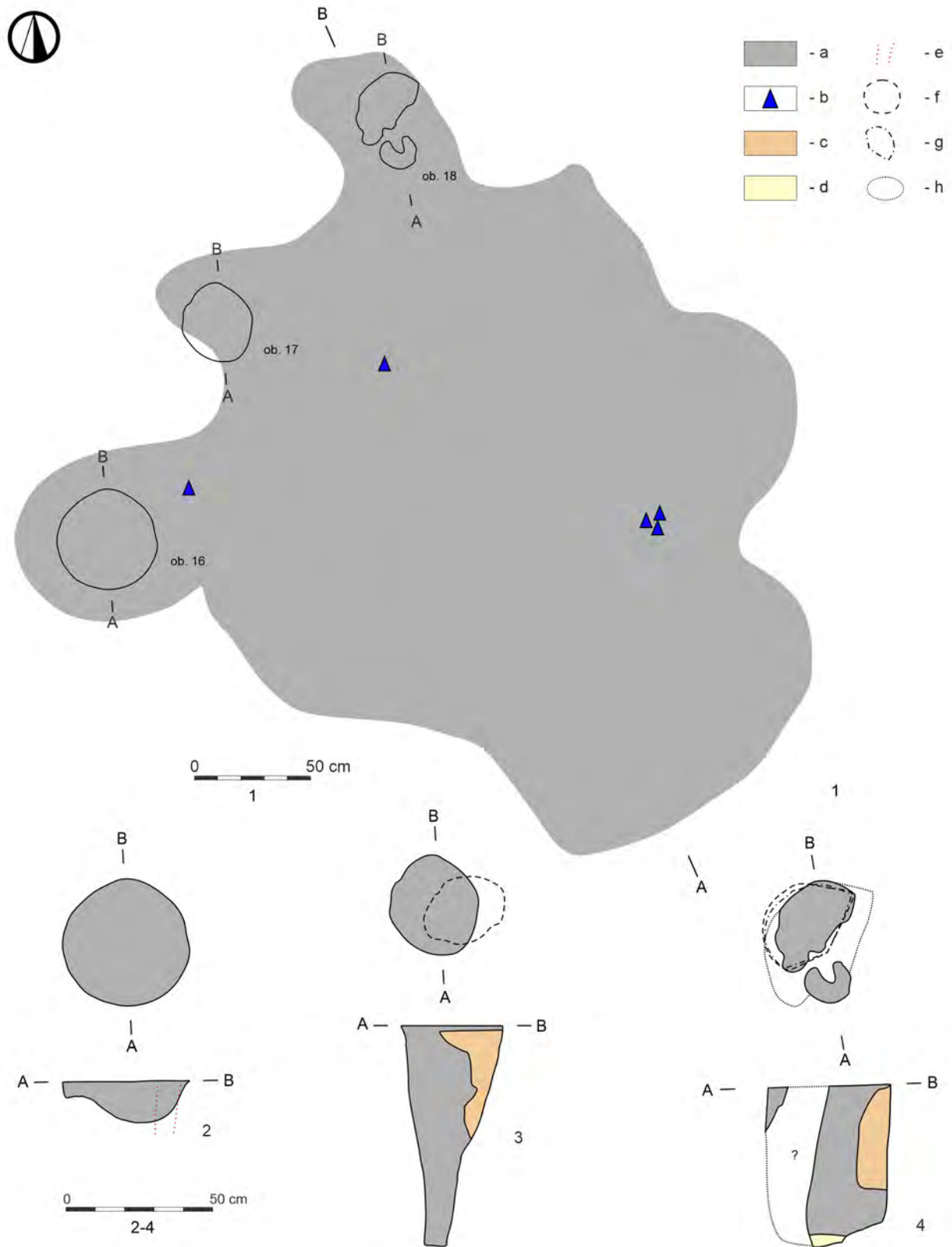
Ryc. 4. Trepcza, pow. sanocki, stan. 22, wykop 2. Obiekty: 1 – nr 9, 2 – nr 10, 3 – nr 11, 4 – nr 12, 5 – nr 13, 6 – nr 14 (a – warstwa szarej ziemi; b – warstwa żółtej gliny; c – warstwa szarej ziemi z drobinami polepy; d – poz. 85 cm, e – poz. 105 cm). Rys. G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Oprac. P. Kotowicz

Fig. 4. Trepcza, Sanok district, site No. 22, trench 2. Features: 1 – No. 9, 2 – No. 10, 3 – No. 11, 4 – No. 12, 5 – No. 13, 6 – No. 14 (a – layer of grey soil; b – layer of yellow clay; c – layer of grey soil with lumps of daub; d – depth of 85 cm, e – depth of 105 cm). Drawing by G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Developed by P. Kotowicz

drobne fragmenty naczynia pomarańczowej barwy z domieszką czarnego rogowca menilitowego, które wystąpiły w obiekcie nr 11. Duży fragment brzuśca barwy brązowo-pomarańczowej z niewielką domieszką rogowca wystąpił również na styku obiektów nr 15 i 16, a pojedynczy ułamek brzuśca z domieszką mineralną (fragment rogowca?) na wtórnym złożu w obiekcie (nr 12) z okresu wpływów rzymskich. Należy wspomnieć, iż są to pierwsze znaleziska związane z tym horyzontem odkryte na stanowisku 22 w Trepczy, ale jednocześnie doskonale wpisujące się w obraz intensywnego zasiedlenia Kotliny Sanockiej w tym czasie (por. Parczewski, Pohorska-Kleja 1995, 60, ryc. 5; Gedl 1998, 102–103). Mimo stosunkowo licznych materiałów z omawianej fazy chronologicznej nie jesteśmy obecnie w stanie sprecyzować, kiedy dokładnie doszło do zasiedlenia terenu stanowiska w tym okresie. Materiał reprezentatywny to przede wszystkim ułamki brzuśców z domieszką czarnego rogowca menilitowego, domieszki charakterystycznej raczej dla młodszych okresów epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Domieszka taka znana jest chociażby z naczyń przemysłowych (solowar-

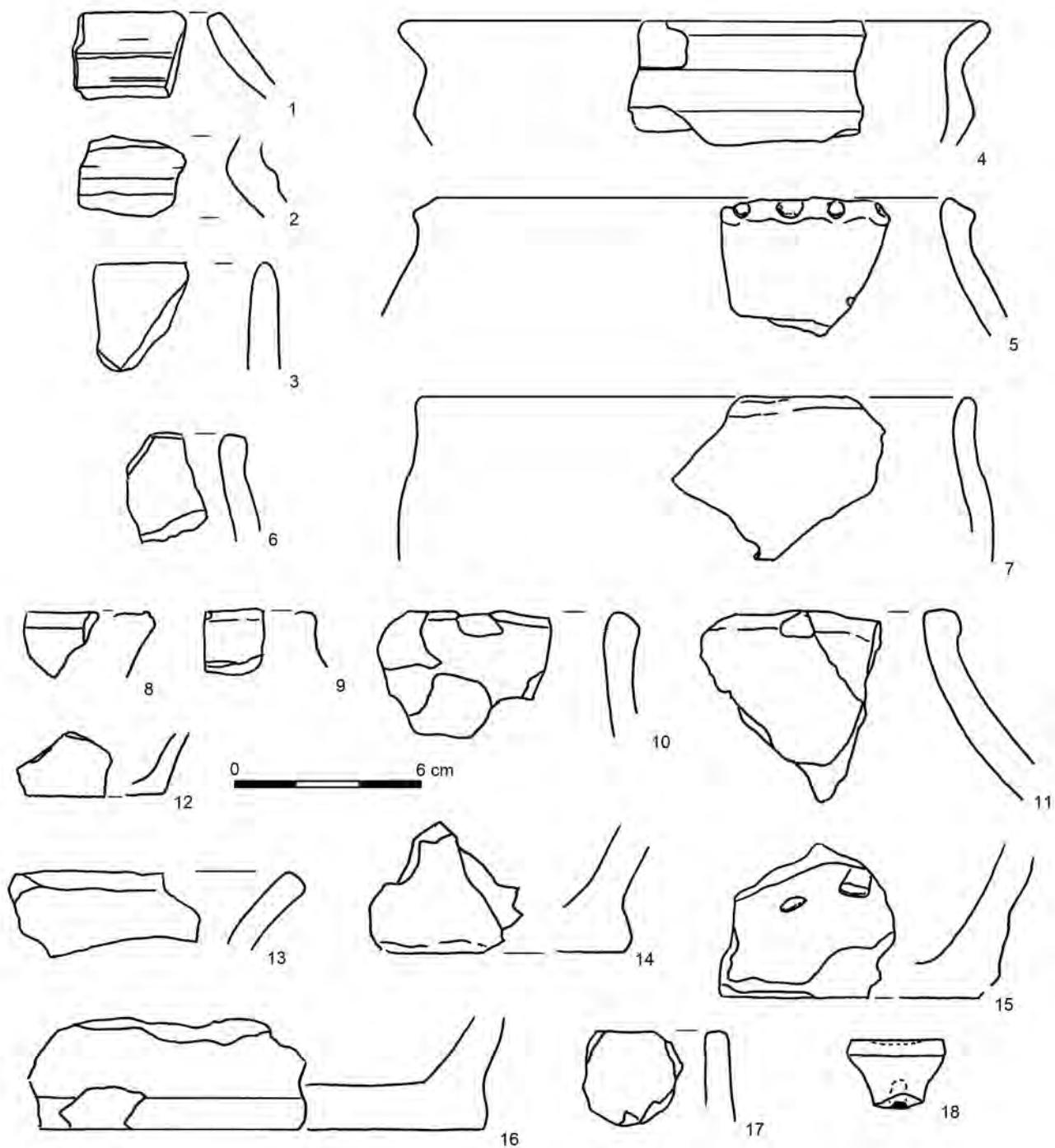
skich) odkrytych na stan. 33 w Tyrawie Solnej, pow. sanocki (por. Dębiec et al. 2020, 541, ryc. 5 – tam dalsza literatura).

Najliczniejsze materiały odkryte w trakcie omawianych badań to ułamki naczyń (72 fragmenty) z okresu rzymskiego. 26 ułamków różnych naczyń wystąpiło w warstwie humusu wykopu 2. Są to przede wszystkim fragmenty (20) szorstkich naczyń lepionych ręcznie z domieszką mineralną oraz niekiedy szamotem, wypalonych w atmosferze utleniającej, niekiedy wtórnie przepalone (barwy powierzchni: pomarańczowa lub jasnobrązowa, ewentualnie brązowo-szara), wśród których wyróżniają się wylewy, w tym jeden ornamentowany dołkami palcowymi na krawędzi (ryc. 6:5–7). Analogie do tego typu ornamentyki znane są z osady w Hłomczy, stan. 1 (Muzyczuk, Pohorska-Kleja 1994) oraz Jabłonicy Ruskiej, stan. 1, gdzie wystąpiły w półziemiance nr 157 wraz z bardziej dystyngtywnym materiałem datowanym na wczesny okres rzymski (Okońska-Bulas, Bulas 2022, 135). Tylko pojedynczy fragment górniej partii silnie profilowanej wazy reprezentuje ceramikę ręcznie lepioną o gładkich powierzchniach, czernionych i grafitowa-

Ryc. 5. Trecza, pow. sanocki, stan. 22, wykop 2. Obiekty: 1 – nr 15–18, 2 – nr 16, 3 – nr 17, 4 – nr 18 (a – warstwa szarej ziemi; b – fragmenty ceramiki; c – warstwa beżowej ziemi; d – warstwa kremowej ziemi; e – kretowina; f – poz. 90 cm; g – poz. 110 cm; h – domniemany zasięg obiektu nr 18). Rys. G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Oprac. P. Kotowicz

Fig. 5. Trecza, Sanok district, site No. 22, trench 2. Features: 1 – No. 15–18, 2 – No. 16, 3 – No. 17, 4 – No. 18 (a – layer of grey soil; b – pottery sherds; c – layer of beige soil; d – layer of creamy soil; e – mole burrow; f – depth of 90 cm; g – depth of 110 cm; h – presumed extent of feature No. 18). Drawing by G. Glinianowicz, M. Glinianowicz. Developed by P. Kotowicz

Ryc. 6. Trecza, pow. sanocki, stan. 22. Materiał zabytkowy z wykopu 1 i 2: 1-9, 17-18 – humus; 10-12 – obiekt nr 10, 13-16 – obiekt nr 15.
Rys. P. Kotowicz

Fig. 6. Trecza, Sanok district, site No. 22. Archaeological material from excavation 1 and 2: 1-9, 17-18 – humus; 10-12 – feature No. 10, 13-16 – feature No. 15. Drawing by P. Kotowicz

nych (ryc. 6:4), charakterystycznych dla wczesnego okresu rzymskiego. Opisywana forma należy do najbardziej rozpowszechnionych dla kultury przeworskiej i reprezentowana jest w zasadzie na każdej osadzie związanej z wymienioną kulturą, datowanej na wczesny okres rzymski w dorzeczu górnego Sanu (Madyda-Legutko 1996, 54-66; Madyda-Legutko 2004; Madyda-Legutko, Smajek 2010, 286-287; Okońska-Bulas, Bulas 2022, 41-53). Z kolei pięć fragmentów naczyń, w tym dwa wylewy i dwa fragmenty den, wykonano na kole garncarskim i należą do form gładkich o nieścieralnych powierzchniach (ryc. 6:8-9).

Fakt odkrycia tych fragmentów potwierdza funkcjonowanie tutaj osady jeszcze w młodszych odcinkach chronologicznych okresu rzymskiego, kiedy to na terenie kultury przeworskiej rozpowszechniają się naczynia wykonane z użyciem koła garncarskiego (Rodzińska-Nowak 2018, 315-316). Dodać należy, że w świetle odkryć z Sanoka, stan. 54, nie można wykluczyć użytkowania tego typu naczyń już w fazie B2 okresu rzymskiego (Madyda-Legutko et al. 2008), choć ostatnie publikacje badaczy zajmujących się tematem pojawienia się naczyń toczonych w środowisku kultury przeworskiej sugerują ich

rozpowszechnienie od początku fazy C1 (Rodzińska-Nowak 2018). Fragmenty naczyń toczonych odkrywane są na licznych osadach w mikroregionie osadniczym położonym w rejonie Sanoka (Madyda-Legutko 2011; Bulas et al. 2022, Okońska-Bulas, Bulas 2022 – tam dalsza literatura).

Ceramika z okresu wpływów rzymskich wystąpiła także w kilku obiektach. W obiekcie nr 10 natrafiono ogółem na osiem ułamków naczyń: zarówno lepionych ręcznie (6 fragmentów) o szorstkich powierzchniach wykonanych z gliny z domieszką mineralną i wypalonych w atmosferze utleniającej, wśród których są dwa wylewy (ryc. 6:10–11), jak i dwa fragmenty partii przydennej wazy lub misy lepionej ręcznie o gładkich czernionych powierzchniach, charakterystycznych dla naczyń datowanych na wczesny okres rzymski (ryc. 6:12). Fragment brzuśca naczynia (zasobowego lub grubościennego garnka) wykonanego na kole garncarskim o gładkiej powierzchni z domieszką piasku i miki wystąpił też w obiekcie nr 12. Być może z okresem wpływów rzymskich wiązać również należy dwa fragmenty naczyń lepionych ręcznie o szorstkich powierzchniach wykonanych z gliny z domieszką mineralną i wypalonych w atmosferze utleniającej, które odkryto w obiekcie nr 14.

Największy zbiór ułamków naczyń datowanych na ten okres pochodzi jednak z reliktu domniemanego budynku ziemnego – obiektu nr 15. Natrafiono tu ogółem na 35 fragmentów, z których aż 29 drobnych ułamków pochodzi z jednego naczynia lepionego ręcznie o gładkich, czernionych i grafitowanych powierzchniach. Jak już odnotowano, ceramika o takich cechach jest charakterystyczna dla kultury przeworskiej. W materiałach ze wspomianej już osady w Jabłonicy Ruskiej, ceramikę taką określono jako: grupa I ceramiki ręcznie lepionej (Okońska-Bulas, Bulas 2022, 127). Analogiczne naczynia w strefie karpackiej odkrywane są także na osadach kultury puchowskiej (Madyda-Legutko 1996, 48–50). W środowisku kultury przeworskiej, w dorzeczu Sanu pojawiają się też m.in. na osadach w Pakoszwówce, stan. 1, Bachórze, stan. 16, Hłomczy, stan. 1, Sanoku, stan. 54, oraz na cmentarzysku w Prusieku, pow. sanocki, stan. 25 (Parczewski 2006; Muzyczuk, Pohorska-Kleja 1994; Pohorska-Kleja 2006; Madyda-Legutko et al. 2004; 2006; 2009). Pozostałe to ręcznie lepione fragmenty naczyń o szorstkich powierzchniach, głównie z domieszką mineralną (niekiedy z dodatkiem drobin szamotu i rzadko pojedynczych, drobnych rogowców), wypalonych w atmosferze utleniającej. Ceramika o takich cechach technologicznych występuje przez cały okres rzymski, jak i we wczesnej fazie wędrówek ludów (Liana 1970, 438–440; Bulas et al. 2019, 75–76 – tam dalsza literatura). Wśród nich jest wylew naczynia garnkowatego oraz trzy fragmenty przydenne (ryc. 6:13–16). W kontekście odkrytego materiału ceramicznego opisany obiekt należy datować na fazę B2 lub B2/C1 okresu rzymskiego. Jak widać z powyższej analizy wszystkie, poza sześcioma fragmentami naczyń wykonanymi na kole garncarskim, stanowią ułamki ceramiki lepionej ręcznie. Wyróżniają się zarówno skorupy naczyń kuchennych, o szorstkich powierzchniach, jak i charakterystyczne dla wczesnorzymskiej ceramiki kultury przeworskiej fragmenty naczyń stołowych o gładkich, grafitowanych powierzchniach.

Dorzecze Górnego Sanu, w którym zlokalizowane jest opisywane stanowisko, pokryte jest gęstą siecią osad datowanych na okres wpływów rzymskich. Stwierdzenie takie uzasadniają przeprowadzone na tym obszarze badania powierzchniowe (Madyda-Legutko 1996; Madyda-Legutko, Tunia 2020 – tam

dalsza literatura), oraz coraz liczniejsze badania wykopaliskowe (Okońska-Bulas, Bulas 2022; Bulas et al. 2022 – tam dalsza literatura). Prowadzone są one zarówno w związku z inwestycjami budowlanymi jak i dużymi, liniowymi przedsięwzięciami infrastrukturalnymi (Bulas et al. 2019; 2022). Mowa tu o budowie obwodnicy Sanoka oraz linii gazociągu.

Wśród odkrywanych materiałów licznie reprezentowane są też znaleziska z wczesnego okresu rzymskiego, przede wszystkim z fazy B2 oraz z początków młodszego okresu rzymskiego. Materiały takie wystąpiły na osadach, na których prowadzono prace wykopaliskowe w: Bachórze, stan. 16 (Parczewski 1975; 2006), Bachórze-Chodorówce, pow. dynowski, stan. 1 (Gedl 1997–1998), Hłomczy, stan. 1 (Muzyczuk, Pohorska-Kleja 1994), Jabłonicy Ruskiej, stan. 1 (Okońska-Bulas, Bulas 2022, 108–188), Pakoszwówce, stan. 1 (Madyda-Legutko et al. 2006; 2009; Madyda-Legutko, Smajek 2010), czy Sanoku, stan. 54 (Pohorska-Kleja 2006; Madyda-Legutko et al. 2004, 703). Ponadto w tym regionie znane są dwie nekropole datowane na przełom fazy B2 i C. Jest to cmentarzysko w Prusieku, stan. 25 (Madyda-Legutko et al. 2006; 2009) oraz w Pakoszwówce, stan. 33 (Bulas et al. 2019).

Biorąc także pod uwagę obecność na stanowisku pojedynczych fragmentów ceramiki wykonanej przy użyciu koła garncarskiego, wydaje się, że osadę w Trepczy, stan. 22, datować należy ramowo od wczesnego okresu rzymskiego oraz w obrębie młodszego i późnego okresu rzymskiego (faza B2 – faza C/D). Z rejonu bliskiego Kotlinie Sanockiej znane są trzy stanowiska badane wykopaliskowo, na których jednocześnie wystąpiły materiały o takiej chronologii – Pakoszwówka, stan. 1 (Madyda-Legutko et al. 2006), Sanok, stan. 54 (Madyda-Legutko et al. 2004), oraz osada w Hłomczy, stan. 1 (Muzyczuk, Pohorska-Kleja 1994), a także dalej na północ położona osada w Jabłonicy Ruskiej, stan. 1 (Okońska-Bulas, Bulas 2022). Na wszystkich tych osadach, obok materiałów ceramicznych charakterystycznych dla kultury przeworskiej we wczesnym okresie rzymskim (ceramiki ręcznie lepionej, stołowej, czernionej i grafitowanej), wystąpiła także pewna ilość ceramiki wykonanej na kole garncarskim.

Jedenaście fragmentów naczyń możemy tylko ogólnie wiązać z okresem pradziejowym. Są to głównie drobne fragmenty brzuśców naczyń ręcznie lepionych, szorstkich z domieszką mineralną, wypalonych w atmosferze utleniającej. Jeden fragment jest też wtórnie przepalony i spumeksowany. Wśród tych ułamków jest też jeden mało charakterystyczny wylew. Zabytki te wystąpiły przede wszystkim w warstwie humusu wykopu 2 (ryc. 6:17). Ponadto trzy drobne ułamki ceramiki wystąpiły w obiekcie nr 1.

Omawiane badania nie przyniosły pozytywnej weryfikacji hipotezy postawionej przed ich rozpoczęciem – nie natrafiono na żadne ślady sugerujące istnienie tutaj wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego. Zaprzeczyła temu, wspomniana wyżej, analiza szczątków kostnych, aczkolwiek odkryte na powierzchni zabytki metalowe charakterystyczne są właśnie dla takich stanowisk. Wykonany ze srebrzystego metalu³, esowaty kablączek skroniowy (średn. wewn. – 1,0 cm, waga

³ Trudno – bez badań specjalistycznych – stwierdzić, czy kablączek jest srebrny, cynowy, czy tylko posrebrzany (wykonany z miedzianego drutu, pokrytego srebrem). Niewykluczone, że widoczne na jego powierzchni ciemniejsze przetarcia sugerują właśnie tę trzecią ewentualność.

Ryc. 7. Trepcza, pow. sanocki, stan. 22: 1 – srebrny (?) kabłączek skroniowy, 2 – fragment brązowego naszyjnika. Fot. D. Szuwalski, oprac. P. Kotowicz
 Fig. 7. Trepcza, Sanok district, site No. 22: 1 – silver (?) temple ring, 2 – fragment of a necklace. Photo by D. Szuwalski, developed by P. Kotowicz

– 1,41 g) (ryc. 7:1), pierwszy taki zabytek odkryty na terenie Kotliny Sanockiej, zaliczyć można do szeroko rozpowszechnionego na terenie Słowiańszczyzny zachodniej typu III Krystyny Musianowicz, odmiany A wg Hanny Kóćki-Krenz, datowanej przez tę ostatnią badaczkę szeroko – od drugiej połowy X po drugą połowę XIII w. (Kóćka-Krenz 1993, 47–48; krytycznie Dzik 2015, 167). Najbliżej Sanoka, podobne okazy znane są ze stanowisk sepulkralnych zlokalizowanych w Przemyślu i w okolicach Jarosławia. Brązowe i srebrne egzemplarze pochodzą z kilku szkieletowych cmentarzysk przemyskich: najstarsze odkryto w grobach nr 11 i 16 na cmentarzysku Węgrów, datowanym generalnie na 1. połowę X w. (*The Ancient...* 1996, 446, Fig. 6; Koperski 2004, 87, 89; 2010a, 376, 378, 384), a kolejne na nekropolach przy ul. Grunwaldzkiej i Krasieńskiego 7 i 49, datowanych na XI–XII w. (Koperski 1988, 405, ryc. 4:c; 1988a, 415–416, ryc. 4:a–b; 2004, 110; 2010, 140–141, ryc. 17:A,C) i z nieodległego od nich cmentarzyska w Walawie z końca X – końca XII w. (Petehyrycz, Ters'kyj 1997, ryc. 2, 9–10, 17–22; Zarubij 2001, 217, ryc. 4–6, 8, 12). Z kolei srebrne oraz brązowe posrebrzane okazy wystąpiły w dwóch pochówkach na cmentarzysku szkieletowym w Boratynie, pow. jarosławski, datowanym na XI–XIII w. (Glińianowicz, Kotowicz 2015, 205, 208, tabl. XXIV:21–26,28), srebrne kabłączki esowate znane są też z sąsiedniego cmentarzyska w Łowcach, datowanego na XI–XII w. (Koperski, Kociuba 1994, 88, ryc. 2:c). Wydaje się, że podobnie szeroką chronologię, zawierającą się w okresie od około połowy X po XIII w. należy obecnie przypisać znalezisku z Trepczy. Z kolei fragmentarycznie zachowany (w dwóch częściach) naszyjnik skręcony z trzech drutów wykonanych ze stopów miedzi (ryc. 7:2) ma analogie zarówno na wschodzie jak i zachodzie Słowiańszczyzny. Niestety w naszym przypadku nie zachowały się elementy datujące podobne naszyjniki – ich

zakończenia. Na ziemiach polskich takie zabytki o różnie uformowanych końcach datowane są generalnie w ramach XI–XIII w. (Kóćka-Krenz 1993, 105–106).

Trudno obecnie wyjaśnić obecność tych dwóch zabytków w tym miejscu stanowiska. W czasie badań natrafiono tylko na jeden fragment brzuśca naczynia garnkowego ze śladami obtaczania wewnątrz, wypalonego w atmosferze utleniającej i zawierającego dużą domieszkę piasku, który można datować na wczesne średniowiecze. Został on odkryty w warstwie humusu. Być może oba omawiane przedmioty zostały wyorane i przeniesione pługiem z wyżej położonej partii stanowiska, niewykluczone jednak, że zostały zagubione w miejscu znalezienia. Sam fakt odkrycia tutaj zabytków z tego okresu zupełnie nie dziwi. Po pierwsze, podczas badań powierzchniowych na stanowisku zarejestrowano wczesnośredniowieczny materiał ceramiczny, a po drugie należy pamiętać, że w jego sąsiedztwie funkcjonował w tym czasie prężny ośrodek grodowy, identyfikowany ze wspomnianym w źródłach historycznych Sanokiem – zlokalizowany na sąsiednim wzgórzu „Horodyszcz” (por. np. Ginalski, Kotowicz 2019). Być może stanowisko 22 w Trepczy jest reliktem funkcjonującej tutaj wczesnośredniowiecznej osady, w trakcie użytkowania której doszło do zagubienia obu przedmiotów. Trzeba jednak przyznać, że fakt odkrycia wspomnianego kabłączka skroniowego oraz fragmentów naszyjnika nie pozwalają całkowicie wykluczyć istnienia w jego obrębie domniemanego cmentarzyska. Być może jednak znajduje się ono w nieco innym miejscu lub też, uległo zniszczeniu w wyniku silnych procesów erozyjnych i rolniczych. Należy podkreślić, że o takowych jasno świadczy stopień zachowania odkrytego obiektu ziemiankowego.

Ostatni horyzont reprezentowany w trakcie omawianych badań na stanowisku to okres nowożytny. Na nieliczne (ogółem sześć fragmentów) ułamki naczyń natrafiono w obrębie

warstwy humusu wykopu 2. Są to drobne ułamki brzuśców wypalonych w atmosferze utleniającej oraz podobny uchwyt od pokrywki (ryc. 6:18), a także wypalony w atmosferze redukcyjnej ułamek górnej partii naczynia pokrytej od zewnątrz zieloną glazurą.

* * *

Podsumowując, stwierdzić należy, że opisywane badania terenowe nie pozwoliły na pozytywną weryfikację tezy o istnieniu na stan. 22 w Trepczy nekropolii z okresu średniowiecza. Choć w trakcie badań nie udało się zarejestrować żadnych obiektów datowanych analogicznie do wspomnianych ozdób, nie można wykluczyć, że znajdują się one w nieco innym miejscu niż to, w którym prowadzono badania. Ich odkrycie w tym miejscu można łączyć z procesami podepozycyjnymi.

Badania, choć nie pozwoliły na osiągnięcie wyznaczonego celu, przyniosły jednak ciekawe wyniki, ujawniając ślady wie-

lofazowej osady pradziejowej. Zarówno znaleziska związane z epoką brązu/wczesną epoką żelaza, jak i te datowane na okres rzymski wpisują się w obraz rejestrowany w trakcie badań szerokopłaszczyznowych w rejonie Kotliny Sanockiej. Potwierdzają one także obraz zarejestrowany w tym miejscu w czasie badań powierzchniowych, ujawniających gęstą siatkę osadniczą z omawianych przedziałów chronologicznych. Podkreślić jednak należy, że przebadany został niewielki fragment stanowiska, co uniemożliwia przeprowadzenia szerszej analizy znaczenia tego miejsca w lokalnej strukturze osadniczej. Nie można wykluczyć, że dalsze badania, także o charakterze nieinwazyjnym obejmującym prospekcję geofizyczną oraz z użyciem wykrywaczy metali mogłyby pozwolić lepiej rozpoznać strukturę oraz chronologię użytkowania stanowiska. Tym niemniej odkryte obiekty archeologiczne oraz materiały ceramiczne stanowią interesujące uzupełnienie dotychczasowej bazy źródłowej.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

- Barłowska A. 1984. Osada z późnego okresu wpływów rzymskich w Lesku, woj. Krosno. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1976–1979*, 51–101.
- Bulas J. 2019. Late Roman Period and Early Migration Period in the Upper San River basin. *Acta Archaeologica Carpathica* 54, 57–76.
- Bulas J., Glinianowicz M., Kotowicz P.N., Kubicka-Marek A., Okońska-Bulas M., Płoskoń G. 2022. Most recent discoveries on Roman period settlement sites in the upper San River basin. *Recherches Archéologiques Nouvelle Serie* 11, 107–135.
- Bulas J., Kotowicz P.N., Okońska M. 2019. A new Roman Period burial ground of the Przeworsk culture from Pakoszówka (the Upper San River basin). *Acta Archaeologica Carpathica* 54, 91–106.
- Bulas J., Mazurek M., Okońska M., Poradyło W. 2019. Wielokulturowe stanowisko 59–60 w Sanoku w świetle badań wykopaliskowych z lat 2017–2018. *Raport* 14, 55–81.
- Dębiec M., Kubicka-Marek A., Płoskoń G., Saile T. 2020. Ceramika solowska ze stanowiska Tyrawa Solna 33 w dolinie rzeki Tyrawki (południowo-wschodnia Polska). W: M. Dębiec, T. Saile (red.), *A planitiebus usque ad montes Studia Archaeologica Andreae Pelisiak vitae anno sexagesimo quinto oblata*, 535–545. Ressovia: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Dzik M. 2015. *Przemiany zwyczajów pogrzebowych w międzyrzeczcu Bugu i górnej Narwi (XI–XV w.)*. Tom I. Rzeszów: Oficyna Wydawnicza „Zimowit”.
- Gedl M. 1997–1998. Osada z okresu wpływów rzymskich na stanowisku 1 w Bachórze-Chodorówce, woj. Przemysł. *Acta Archaeologica Carpathica* 34, 39–74.
- Gedl M. 1998. *Młodsza epoka brązu we wschodniej części polskich Karpat*. Kraków: Oficyna Cracovia.
- Ginalski J., Kotowicz P.N. 2019. Gród u „wrót węgierskich” – staroruski Sanok i jego najbliższe zaplecze. W: A. Janeczek, M. Parczewski, M. Dzik (red.), *Pogranicza w polskich badaniach mediewistycznych*. Materiały V Kongresu Mediewistów Polskich, 123–148. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Glinianowicz M., Kotowicz P.N. 2015. Cmentarzysko wczesnośredniowieczne. W: M. Glinianowicz, S. Kadrow, P.N. Kotowicz, A. Nowak, W. Poradyło, Boratyn, pow. jarosławski, stan. 17. *Materiały z osad kultury mierzanowickiej i grupy tarnobrzeskiej oraz z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego (= Via Archaeologica Ressoviensia 10)*, 183–221. Rzeszów.
- Kóčka-Krenz H. 1993. *Biżuteria północno-zachodnio-słowiańska we wczesnym średniowieczu*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Koperski A. 1988. Sprawozdanie z badań archeologicznych na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku szkieletowym w Przemysłu przy ulicy Grunwaldzkiej. *Rocznik Przemyski* 26, 401–412.
- Koperski A. 1988a. Nowe wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Przemysłu, ul. Krasińskiego 49. *Rocznik Przemyski* 26, 413–420.
- Koperski A. 2004. Początki osadnictwa słowiańskiego i rozwój wczesnośredniowiecznego Przemysłu. W: A. Koperski (red.), *Dzieje Przemysłu. Tom I. Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne. Część II. Analiza źródeł i synteza*, 77–216. Przemysł: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu.
- Koperski A. 2010. Wczesnośredniowieczne osadnictwo na terenie Przemysłu. W: E. Sosnowska (red.), *Przemysł wczesnośredniowieczny. (= Origines Polonorum III)*, 937–175. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Koperski A. 2010a. Cmentarzysko staromadziarskie z X w. w Przemysłu. W: E. Sosnowska (red.), *Przemysł wczesnośredniowieczny. (= Origines Polonorum III)*, 365–387. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Koperski A., Kociuba J. 1994. Dwa wczesnośredniowieczne groby szkieletowe w Łowcach, gm. Chłopice, woj. przemyskie. *Rocznik Przemyski* 29-30/1, 75-91.
- Madyda-Legutko R. 1996. *Zróżnicowanie kulturowe polskiej strefy beskidzkiej w okresie lateńskim i rzymskim. Katalog stanowisk*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Madyda-Legutko R. 2004. Polskie Karpaty w okresie późnolateńskim i w okresie wpływów rzymskich. Uwagi dotyczące zróżnicowania kulturowego. W: J. Gancarski (red.), *Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich*, 71–92. Krosno: Muzeum Podkarpackie w Krośnie.
- Madyda-Legutko R. 2011. Drehscheibenkeramik aus dem Gebiet polnischen Karpaten. Zur regionalen Differenzierung. W: J. Bemmann, M. Hegewisch, M. Meyer, M. Schmauder (red.), *Drehscheibentöpferei*

im Barbaricum – Technologietransfer und Professionalisierung eines Handwerks am Rande des Römischen Imperiums, 295–306. Bonn: Inst. für Vor- und Frühgeschichtliche Archäologie der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Univ.

Madyda-Legutko R., Pohorska-Kleja E., Rodzińska-Nowak J. 2004. Warsztat garncarski z Sanoka, stan. 54, na tle materiałów ceramicznych z terenu górnego dorzecza Sanu, W: J. Gancarski (red.), *Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich*, 691–709. Krosno: Muzeum Podkarpackie w Krośnie.

Madyda-Legutko R., Pohorska-Kleja E., Rodzińska-Nowak J. 2006. Osada z okresu rzymskiego w Pakoszówce, stan. 1, pow. Sanok. *Rocznik Przemyski* 26/2, 69–84.

Madyda-Legutko R., Pohorska-Kleja E., Rodzińska-Nowak J. 2008. Ceramika z warsztatu garncarskiego z Sanoka, stan. 54 na tle materiałów ceramicznych z terenu dorzecza górnego Sanu. Próba interpretacji. W: A. Błażejowski (red.), *Ceramika warsztatowa w środkowoeuropejskim Barbaricum*, 9–23. Wrocław: Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Madyda-Legutko R., Rodzińska-Nowak J., Zagorska-Telega J. 2009. Prusiek, Fst. 25, Gde. und Kr. Sanok, Wojw. Podkarpackie – das erste Gräberfeld der Bevölkerung der Przeworsk Kultur in den polnischen Karpaten. *Recherches Archeologiques, Nouvelle Series* 1, 295–309.

Madyda-Legutko R., Smajek I. 2010. Eine Siedlung der römischen Kaiserzeit in Pakoszówka, Gde. Sanok, Wojw. podkarpackie, Fst. 1, im Lichte der von 2007 bis 2008 durchgeführten Ausgrabungen. *Recherches Archéologiques Nouvelle Serie* 2, 277–289.

Madyda-Legutko R., Tunia K. 2020. Decline of antiquity and the beginning of a new era in the Polish Carpathians. *Študijné zvesti* 67 (2), 285–309.

Muzyczuk A., Pohorska-Kleja E. 1994. Wyniki badań wykopaliskowych w Hłomczy, gm. Sanok, woj. krośnieńskie w latach 1981–1985. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* za rok 1993, 55–161.

Liana T. 1970. Chronologia względna kultury przeworskiej we wczesnym okresie rzymskim. *Wiadomości Archeologiczne* 35/4, 429–491.

Okońska-Bulas M., Bulas J. 2022. Osada z okresu wpływów rzymskich na stanowisku Jabłonica Ruska 1. W: M. Mazurek, A. Sznajdrowska Pondel (red.), *Jabłonica Ruska 1 – wielokulturowe stanowisko w dorzeczu górnego Sanu*, 108–188. Rzeszów: Fundacja Badań nad Dziedzictwem Kulturowym.

Parczewski M. 1975. Osada wielokulturowa w Bachórze, pow. Brzozów, stanowisko 16, *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* za lata 1970–1972, 76–90.

Parczewski M. 2006. Die Forschungen an der Siedlung mehrerer Kulturen in Bachórz, Kr. Rzeszów, FSt. 16. Die Grabungssaisons 15–19. *Recherches Archeologiques de 1999–2003*, 119–135.

Parczewski M., Pohorska-Kleja E. 1995. Najdawniejsze dzieje Sanoka. W: F. Kyrk (red.), *Sanok. Dzieje miasta*, 45–88. Kraków: Wydawnictwo i Drukarnia Secesja.

Petehyrycz W., Ters'kyj Ś. 1997. Materiały z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska we wsi Walawa koło Przemyśla. *Rocznik Przemyski* 33/5, 107–118.

Pohorska-Kleja E. 2006. Die Ergebnisse der Forschungen auf der Siedlung mehrerer Kulturen in Sanok, Wojw. Podkarpackie, FSt. 54. *Recherches Archeologiques de 1999–2003*, 212–220.

Rodzińska-Nowak J. 2018. Some remarks on the genesis of wheel-made pottery in the Przeworsk Culture, W: M.L. Nagy, K.L. Szőlósi (red.), *To make a fairy's whistle from a briar rose. Studies presented to Eszter Istvánovits on her sixtieth birthday*, 313–323. Nyíregyháza: Jóna András Múzeum.

The Ancient... 1996. Ancient Hungarians. Exhibition Catalogue. I. Fodor (red.), Budapest.

Zarubij = Зарубій Е. 2001. Срібні скроневі кільця княжої доби в колекції Львівського історичного музею, *Наукові записки* X, 201–224.

Jan Bulas, Piotr Kotowicz

Archaeological research results at the multicultural site 22 in Trepcza, Sanok district

Summary

Excavations in Trepcza site no.22 were carried out to verify the hypothesis of the existence of an Early Middle Ages necropolis in this location. This assumption was based on the discovery of a silver temple ring and fragments of a bronze necklace, which are typical ornaments for cemeteries from the mentioned chronological period. Apart from the mentioned metal artefacts, fragments of bones, which were most likely human, were also found.

In order to attempt to find potential inhumation burials, two trenches with a total area of 188.75 m² were opened. As a result, no graves dating back to the Early Middle Ages were found. However, settlement features associated with the Bronze Age or Early Iron Age, as well as features related to the Przeworsk culture, most likely from the transition between the Early and Late Roman periods, were discovered. The collected ceramic

material consisted of pottery sherds, with the largest collection being affiliated to the Przeworsk culture. While most of ceramic material of this cultural unit is dated to the Early Roman period, a few fragments thrown on a potter's wheel were also obtained during the excavations. This fact suggests that the settlement was used in the younger Roman period. As for the documented features, a relic of a construction embedded in the ground of the Przeworsk culture can be differentiated, resembling a sunken-floored or semi-sunken-floored dwelling. The results of the conducted research complement the existing knowledge about settlement in this region. In recent years, the source base related to settlement from the Bronze Age and Early Iron Age has significantly increased. This observation may apply even more to discoveries related to the Roman period.

